

הארַת השַבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

פרשת וישלח
תשפ"ד

גיליון 190

א לעבטיגער שַבת

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

"קטנתי מפל החסדים" – הפל מתנת חנם!

בפרשייתנו אנו קוראים על יעקב בחיר האבות שאמר: "קטנתי מכל החסדים". וכך הוא לשונו במדרש (בראשית רבה ע"ו. ה). "אמר רבי אבא בר כהנא איני כדאי. רבי לוי אמר: כדאי אני, אבל קטנתי מכל החסדים".

ובלשון רש"י: "קטנתי מכל החסדים": נתמעטו זכויותי על ידי החסדים והאמת שעשיתי עמדי, לכך אני ירא שמא משהבטחתיני נתלכלכתי בחטא ויגרסו לי להימסר ביד עשו. וב"ספרונו": "לא הייתי ראוי לכל החסדים".

נורא נוראות, יעקב אבינו בחיר האבות חשש, וביקש רק מתנת חנם. יעקב אבינו-יסוד האמת, 'תתן אמת ליעקב' אומר: "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת".

בספר 'פלא יועץ' (הלול) מסמיכו להודות לה' על הטובה, ובייחוד טובת הנפש: "ואם אמרו (ברכות לד:) במלך שכרע שוב אינו זוקף, להורות הכנעה לפני ה' שהעדיף טובו עליו, כל שכן קל וחומר מי שהעדיף לו ה' טובות הנפש, כמה וכמה חייב להיכנע ולומר "קטנתי מכל החסדים" כי אף זו מתת אלוקים וצריך להודות לו ולברך בשמו".

בליקוטי מוהר"ן (ת"ז ב) כותב על החסד חיים: "היינו למעני למעני אעשה אמת-כדאיאת במדרש: מי הקדמני ואשלם לו. מי עשה מזוזה קודם שנתתי לו בית. נמצא שכל המעשים טובים שלנו וכל התפילות הכל מאתו, ואין ראוי לחשוב לקבל שכר על שום דבר".

וכך הם דבריו של של בעל התניא (אגרת הקודש ב') "קטנתי מכל החסדים – פירוש שבכל חסד וחסד שהקב"ה עושה צריך להיות שפל רוח במאוד... לאחוז במידותיו של יעקב, שאר עמו, ושארית ישראל שמשים עצמו כשירים ומותרות ממש...".

וכבר אמרו בתנא דבי אליהו רבא (כ"ה): "שכל אחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי, אברהם יצחק ויעקב". להתדבק במעשי אבות וללכת בדרכיהם. וא"כ נצטע גם אנו בדרכי ה"קטנת".

מאוצר מתנת חנם חנני

היה זה החסיד רבי סנדער מהעיר 'טרשוויץ' שבאוקראינה שהה מגיע ל'אומאן' לרגל מסחרו, והיה נכנס לציון רבינו הק', והיה מבלה שם שעות רבות.

היה זה פעם כשהיה בציון והחל לומר את ה'תינוק הכללי', ובאותו הזמן נכנס לציון אחד מהחסידים וסיפר; שכשנכנס לציון מצא את רבי סנדער מתחיל לומר את ה'ימי רצון' שלפני אמירת התהלים, ונעצר בתיבות "ומאוצר מתנת חנם חנני", הוא חזר על תיבות אלו פעמים אין מספר בשברון לב, בפשיטות ובתמימות, כאילו אין לו שום קיום עם מאוצר מתנת החיים.

אותו חסיד החל בינתיים לסדר את תפילותיו בציון, באמירת 'עשרת המזמורים', השתטחות כמנהגו, ולאחר שסיים התפלא לשמוע את רבי סנדער עדיין מחזיק בתיבות: "ומאוצר מתנת חנם חנני".

לאחר מכן יצא הלו והלך לבית המדרש ושם ישב ועסק בתורה ובשיחה בעבודת ה'. לאחר כמה שעות חזר לציון הקדוש. שכשנכנס לפתח הציון, נעמד מרעיד ומשתומם כשראה את רבי סנדער עדיין חוזר על התיבות "ומאוצר מתנת חנם חנני", ששכחו כיסופים והשתפכות הנפש...בקשה של מתנת חיים.

משלו של החפץ חיים

היה פעם עשיר שקנה בית באלף זהובים, לאחר מכן מצא קונה באלפיים זהובים והוא מאוד שמח מכך – רווח של אלף זהובים. לאחר המכירה – בא קונה שהציע לו שלושת אלפים זהובים עבור בית זה – רגז העשיר על

עצמו על הפסדו של אלף זהובים-ונמצא יומו מסיים בעצב. לעומתו אדם עני יוצא לשוק להרוויח את פת לחמו, ממתין הוא בתקוה שיזדמן לו אדם שישכור אותו לעבודת סבלות, הוא המתין חצי יום ולא נזדמנה לו עבודה, הצטער אותו עני וחשש שמא יבוא לביתו כשכיסו ריק, אך לפתע בא אליו סוחר וביקש ממנו להעביר עבורו כמה שקי קמח מהמטחנה, ושילם לו את שכרו, רץ העני לביתו עם כמה פרוטות אלו ונתנה לאשתו לקנות לחם לפי הטף, וכדרכו של עני הודה לה' על כך מה שהעשיר לא הודה, אלא אף הצטער על רווחו של אלף זהובים ולא יותר, ואינו מוצא מלים מתאימות להודות על כך לה'.

כך מסביר החפץ חיים: במשך כל ימינו אנו מקבלים מתנת חיים מהקב"ה, הוא מעניק לנו חיים וכל צרכיהם, על האדם להכיר בטובתו של מקום ולהודות על הכל קטן כגדול, אל לנו להתנהג כאותו עשיר שאינו מבחין בטובתו של הקב"ה והוא סבור בסכלותו שכל העולם חייב לו והכל שלו.

גם כל הכנתינו בזה העולם הוא מתנת חנם

ועוד במתנת חיים במכלול עבודתנו, הוא ב'ליקוטי הלכות' (מתנה ז): "הכלל שצריכין לידע ולהאמין שחסדו וטובו יתברך הוא בלי שיעור, כמו שכתוב: חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו. וכתוב: כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימוש. וכל התקווה לעוה"ב שאנו מצפין לקבל ממנו ית', הכל הוא רק 'מתנת חיים', רק שהוא ברחמי רוצה שנכין עצמינו לקבל מתנת הטובה. ע"כ בכל עת ושעה ורגע יש בידנו להתחיל מעתה להכין עצמינו לקבל טובו וחסדו. והעיקר ע"י הרצון כ"ש אדמור"ר ז"ל שהעיקר הוא הרצון, וזה יש בידנו תמיד. כי חסדו גדול כ"כ, עד שגם ההכנות בעצמם הוא נתון לנו במתנת חנם כאשר אנו רואין בחוש שהוא עוזר לנו בכל יום להניח טלית ותפילין, ולקרוא ק"ש פעמיים בכל יום, מה שאין אנו ראוים לזה כלל, כאשר יודע כ"א בנפשו, וכן בשאר מצוות. ע"כ ראוי לנו בכל עת להודות לו ולברכו על כל החסד אשר עושה עמנו-ואשר עתיד לעשות עמנו ולבטוח בחסדו ולצפות לישועתו ולשמח נפשנו מאד בכל זה".

דוד המלך מתפלל "כעני עבדים א' יד אדוניהם, כעני שפחה אל די גבירתה כן ענינו אל ה' א' עד שיחננו", ביטוי תפילה – שנוכל ללמוד מכאן, עד כמה יש לנו להרגיש שאנו צריכים להגיע לחסדו הגדול, ולא כמי שמגיע לנו משהו, נחוש זאת ונחיה עם כך, בידיעה שהכל מה שבידנו זה מתנה. ובכך ירווח לנו יותר ימי חיינו ברוחניות ובגשמיות.

שירת הפרשה

יעקב בתפלתו "קטנתי מפל החסדים"
ביטוי לתפלה למתנת חנם הנשפץ משמים.
לחיות בהרגשה שהכל זה מתנת אלקים
ובקדו מתקדים ימי החיים.
נתחנן מאוצר מתנת חנם - חנני מפרומים
כי מי הקדימני ונאשלם לו - הדברים אמורים.
כעני שפחה אל די גבירתה - פן ענינו מתחננים
בתפלה שייחננו אף שאיננו פדאיים.

פניני הפרשה

"וישלח יעקב מלאכים לפניו" (ל"ב ד)
לכאורה תיבת "לפניו" מיותר הוא, ויעויין ב"אור החיים" הק' ובעוד מפרשי התורה ליישב ענין זה. ואפשר לומר ש"לפניו" מרמז על מעשיו הטובים שעשה - ע"פ הפסוק (ישעיה נח): "והלך לפניך צדק". שקאי על המצוות והמעש"ט של האדם, וע"ז היתה תפילתו של יעקב שיגין עליו זכות מצוותיו שעשה.
גם אפשר לומר: ש"לפניו" רומז על "אור הפנים" שיעקב זכה לכך, וכמובא ב'ליקוטי מוהר"ן (תורה כ"ג ל"ז) על הפסוק: "מבקשי פניך יעקב סלה". שיעקב רומז על אור הפנים. וזהו מבקשי פניך יעקב סלה.
ובכוח זה של "הארט פנים" רצה להכניע את עשו, כמובא ב'ליקוטי מוהר"ן (תורה כ"ז) על הפסוק: "ויבא יעקב שלם עיר שכם", שעי' הארת פנים - שופריה דיעקב - הקב"ה מושיע לעם ישראל בעת צרתם.

"עם לבן גרתי ואחר עד עתה" (ל"ב, ה)
רש"י בפירושו: "גרתי" בגימטריא תר"ג ששמרתי תר"ג מצוות, ולא למדתי ממעשיו הרעים של לבן.

לכאורה קשה איך קיים את כל התר"ג מצוות הרי לא הייתה לו האפשרות לקיים כל המצוות כדוגמת "ישב ארץ ישראל", או "כיבוד אב ואם" שהרי היה בבית לבן, וכדומה?

אולם אפשר לומר: שלימוד התורה שלמד י"ד שנים בישיבת "שם ועבר" שקולה כנגד כל קיום התורה כדברי המשנה: "ותלמוד תורה כנגד כולם".

כן ניתן לומר: שלימוד תורה על עניני המצוות הוא כאילו קיימם, כדברי רז"ל (מנחות ק"י): על הקרבנות "כל העוסק בתורת חסאת כאילו הקריב חסאת".

ואפשר להוסיף: "שם ועבר" (עם הכולל) גימטריא "תר"ג" שזכות לימודו בישיבת "שם ועבר" אלו ה"ד שנים היו כאילו קיים כל התר"ג מצוות.

"עם לבן גרתי ואחר עד עתה" (ל"ב, ה)
'ותר"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים'. (רש"י)

לכאורה קשה, ששמירת התר"ג מצוות אכן מרומז בתיבת "גרתי". אך היכן מרומז שלא למד ממעשיו הרעים?

אולם י"ל: ע"פ מה המובא על בפסוק: "היום אם בקולו תשמעו" ש"בעשיית הטוב" אין לדחות למחר, וכמובא ב'ליקוטי מוהר"ן (תורה רע"ב): 'כי אין לו לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואותו השעה שעומד בו. כי יום המחרת הוא עולם אחר לגמרי. היום אם בקולו תשמעו, היום דייקא'.

הַמִּשְׁךְ פְּנִינֵי הַפְּרָשָׁה

אך לעומת זאת ב"סור מרע", אדרבה יש לדחותו ובכך להחלישו, וכמאמר החסידות "צא הלחם בעמלק מחר" - שאם רוצים להילחם בעמלק יש לדחות את היצר למחר, והוא ע"פ דבריהם: 'אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש', כי בעצם הדחייה מחלישים אותו, ובהמשך זוכים להכניעו ולבטלו.

וכעין זה מובא בספרים הקדושים, מה שיש ארבעה פעמים בתורה טעם ה"שלשלת" - "ויתמהמה" אצל לוט, "ויאמר" בעבד אליעזר, "וימאן" בניסיון יוסף הצדיק, "וישחט" שבבעת ימי המילואים.

ואפשר להוסיף, על כל ארבעת השלשלת כסדרן: שאם האדם "מתמהמה" בשמייעת היצר - הוא דוחהו, וה"ויאמר" שלו - בנחרצות ובעקשנות שזהו: "וימאן" - "איני רוצה", הוא זוכה בהמשך ל"וישחט" - לשחוט את היצר הרע ולהכניעו.

ו'בספר המידות' (נימוף י') גם מובא רעיון זה וכלשונו: 'לא תיכנס עם פיתויך בטונו ונטעו, כי אריכת הרגשת החושב אפילו לבחינת השולל תפעל הגברת החפץ ותתהפך הרצון אלי'. וב'מראה מקומות' מביא שזה מלשון ה"אור החיים" (ויקרא י"ח).

ולפי זה כבר יובן - היכן מרומז שלא למד ממעשיו הרעים, בזכות: "ואחר עד עתה" שזהו המשך ל"עם לבן גרתי" "שתרג' מצוות שמתר, כי היה לי את ה"ואחר" - הכוח של הדחייה וההתעלמות.

"ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק" (ל"ב י') אפשר לומר: ב' פעמים "אבי" (הכתוב כאן) גימטריא "הו"ה" - מידת הרחמים, שיעקב התפלל ואמר אליו כביכול יתברך בתפילתו - שהן מצד "מידת הדין" אני צריך לחזור בשלום לארצי ולמולדתי כפי שהבטחת לאבותיי, וזהו "אלוקי אבי" - מידת הדין "אלוקים" - "דינים". וכן גם מצד "מידת הרחמים" - שם הו"ה, "אבי" - ב' פעמים "הו"ה". מידת הרחמים - 'כרחם אב על בני' שביקש והתפלל שיחזור בשלום מכל הבחינות.

"כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל" (לב טז)

"שרית" - לשון שררה וגדולה - במוחין דגדלות בכוח התורה והצדיקים נוכל לכבוש את היצר, להאמין בכוחנו - וכמובא ע"כ.

"ותגשנה השפחות הנה וילדיהן" (ל"ג ו')

"הנה" בגמטריא שישים כר"ת של בני השפחות: ד'ן נ'פתלי, ג'ד א'שר, ועוד ב' אותיות כנגד ב' השפחות האמהות: 'בלהה וזילפה', וזהו המרומז כאן בפסוק שכתוב על השפחות: "הנה וילדיהן".

"וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה... ויעקב נסע סכתה".

(ל"ג ט"ז)

הפסוק מדיש אצל עשו הרשע ל"דרכו" - דרכו הוא שרירות ותאוות לבו. לעומת זאת אצל יעקב אבינו כתוב: "ויעקב נסע סוכתה" - שם מקום ללא רצונותיו הוא, ואפ"ל שזהו מרומז גם באות ה' שרומז על שם ה'.

וכן אפשר להוסיף: נ'סע ס'וכתה ר"ת נס, שהאמין שכל הילוכו היה בדרך נס והשגחה פרטית ולא - דרכו הוא דרך הטבע.

ומה שכתוב בפרשה הקודמת "ויעקב הלך לדרכו" - כבר נסמך לכך מיד "ויפגעו בו מלאכי א'לוקים" - דמוכיח לנו ש'דרכו' הוא באמונה בה'.

זוית ראיה <<

גם בכדי לפתוח דלת גדולה וכבדה מספיקה פעולה קטנה.
"בני, פיתחו לי פתח אחד בחודה של מחט, ואני אפתח לכם פתחים שיחיו עגלות וקרונות נכנסים בו" (מדרש)

ספורים מאירים

ספורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"צ

"פנים אל פנים" (בראשית לג לא)

פגישתו הראשונה של רבי אהרן - רב העיר ברסלב עם רבינו

היה זה הרה"ק רבי אהרן ראב"ד ורב העיר "ברסלב" בחיי רבינו, הרב שרבינו השתדל רבות להביאו כרב בעיר ברסלב, ואף התבטא שהשתמש בזכות אבות, בכדי להביאו לרב בעיר ברסלב. רבינו היה מוכנהו: "מיין כשריער רב" - "הרב הכשר שלי".

ועוד זאת התבטא ואמר רבינו: "לא רק לו בלבד צריכים אנו להודות על שמכחן אצלנו ברבנות, אלא אף גם לסוסים שהביאוהו".

ומקובל שבשבת חנוכה שנת תקס"ה, עת גילה רבינו את המאמר "ויהי מקץ" שבליקוטי מוהר"ן קמא, באמירתו המשיך רבינו לרבי אהרן בירור המדומה בפסיקת שאלות, במה שרבינו מבאר שם על ענין לדמות מילתא למילתא בעצמו.

וכבר מובא בחיי מוהר"ן, שרבינו "אמר להרב דפה ברסלב מורנו הרב אהרן, אני אוהב אותך על כן אני מברכך שתזכה בעולם הבא להבין שיחות חולין שלי".

וכן היה זה פעם אחת; שרבינו ישן על מיטתו של הרב רבי אהרן, ולאחר מכן התבטא ואמר: "מיטה נקיה".

רבי אהרן נולד בשנת תקל"ה (שלש שנים אחרי לידת רבינו) לאביו הרב משה ראב"ד בקארסקין, והיה מחשובי אנשי הרב הקדוש הרב רבי אהרן מטיטאיב, (בנו של הרה"ק רבי צבי בן מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב), ושמש ברבנות באיזו עיירה קטנה.

בהיות רבנו כבן ח"י שנים לא היה יכול עוד להיות סמוך על שלחן חותנו בכפר אוסיאטין, ואז יצא מהכפר ונכנס לתוך העיר, וקבע דירתו בקהילת קודש מעדועדיווקע, וכנודע ששם במעדועדיווקע החל להתגייס הבנין הקדוש של רבינו, כי שם התחילו כמה אנשים להתקרב לרבינו ונתקרבו אליו אז הרבה מקורבים צדיקים.

בעיר מעדועדיווקע גרה דודתו של הרב רבי אהרן, שהייתה אישה עשירה בעלת צדקה, והיא החזיקה עד מאוד מרבנו, וכאחת מהחסידים ואף הייתה תומכת בו. גם הרב רבי אהרן, היה מזדמן בתמידות ובא מפעם לפעם ממקומו לעיר מעדועדיווקע לדודתו זו, אשר הייתה תומכת אף בו.

והיה בשנות תקנ"ג - תקנ"ד, עוד קדם שנסע רבינו לארץ ישראל, היה פעם מעשה בעת החורף והכפור הגדול, שהרב רבי אהרן היה נצרך לבוא לעיר לבקר את דודתו כאמור, ושלה רבנו הקדוש שליח לבקש מדודתו העשירה שכאשר יבוא רבי אהרן לבקרה תשלח אותו אליו - (אז אייער פלומעניק וועט קומען, זאלט איר אים אריינשיקן צו מיר).

ואכן באותה עת בא רבי אהרן לקהילת קדש מעדועדיווקע לבקר בבית דודתו, ומיד בהיכנסו לביתה ספרה ואמרה לו: "דער רבי האט געשיקט דין רופן" - "רבנו שלח שליח לקרא לך", ועל כן ציותה עליו לאמר: "לך והכנס תכף אצל רבנו!!"

אמנם רבי אהרן שלא היה אז עדין מאנשי וחסידיו רבנו, והיה אז עטוף וקשור בבגדי החורף, וחפץ להתיר ולפשט את הצעיף ושאר מלבושי החורף, לפוש ולנוח מעט מעמל הדרך ומהכפור הגדול שבחוץ, ועל כן מירא בדבר זה, לילך עתה תכף ומיד, וטען לפניו: "איך בין דאך נאר וואס געקומען, שוין דארף איך גיין? עס איז נאך דא צייט!!" - "הרי רק הגעתי זה עתה, וכי תיכף צריך אני לילך? יש עוד זמן לילך מאחר יותר!!"

ובתוך כך שהיו מדברים אם ילך לרבינו תיכף ומיד או יתמהמה עוד מעט, הגיע שוב שליח מרבנו, וביקש שוב שרבי אהרן יבוא וייכנס אליו תיכף ומיד, והגם שרבי אהרן לא היה עדין נמנה בין אנשי ותלמידי רבינו כאמור, אמנם לא יכול היה כבר שוב להישמט ולדחות הדבר. זאת וגם ועד, אף שלא הספיק עדין להתחמם בבית דודתו, יצא רבי אהרן והלך מיד אל עבר מקום רבניו, ובחוץ שרר כאמור קור וכפור גדול, ועל כן כאשר בא ונכנס לרבנו, ולא פשט עדין את מלבושי החורף, היה נראה כמו שהוא עומד עדיין באמצע הדרך, והיה קר לו, ועל כן בהיכנסו נשף ופשף את עצמו בידיו כדי לחמם את עצמו; וכשרבינו ראה כל זאת, פנה אליו ואמר לו: "כן, איך האף אז איך וועל דיר עמו ווארעמען!!" - "נו, תקוטי שאני אחמם אותך!!" וכך החל רבנו לדבר עמו, ודיבר עמו מה שדיבר, ובתוך כך נזדמן אז שרבי אהרן הלך בפעם הראשונה יחד עם רבנו לטבול במקווה מים, וכשיצא מהמקווה, נענה אליו רבנו ז"ל ואמר: "האסט זיך שיין געטובליט, אז דו וועסט זיין מקורב צו מיר - וועסטו זיך שענער טובלען!!" - "טבלת יפה, כאשר תתקרב אלי - טטבול יפה יותר!"

ומלבד כל זאת הרבה אף רבינו לדבר ולשוחח עם הרב רבי אהרן, ואכן מני אז זכה רבי אהרן והתקרב לאורו של רבנו, ונמנה מבין תלמידי הגדולים.

מן הפאר שהא: לשיף הנזדים | חומות בקלל לא אמתים

לדים קרים! הבו והקשיבו לספור - שספר רבי נחמן מברסלב, בשם סבו ה'בעל שם טוב'. היה פעם מלך גדול, שהקביא אוצר גדול מאוד במקום מסתור, והקיף את האוצר בכמה חומות, בכדי שלא יוכלו להתקרב אל האוצר.

אך באמת חומות אלו, לא היו חומות אמתים, הם היו נראים כחומות, אבל זה לא היה אלא אחיזת עינים, כמו קורי עכביש או דומה להם, אף הם נראו כחומות בצורות וחקוקות. וכשהתקרבו האנשים לאלו החומות, זה היה נראה בעיניהם כחומות אמתים שקשה לשברם, ואף שהיו פאלו שהצליחו להפיל חומה אחת, אף שאר החומות היו נראים בעיניהם כחומות חזקים מאוד, שאי אפשר לשברם, ולכן הם חזרו לאחוריהם ולא הצליחו לבוא לאוצר המיחל. עד שבא בן המלך בעצמו, ואמר אני יודע שכל החומות הם רק באחיזת עינים, ובאמת אין פן בקלל חומות, וכן עבר מחומה לחומה עד שהגיע לאוצר הגדול.

כאותו דבר, כותב רבנו, הם המניעות והקשיים שיש לאדם שהוא רוצה לבוא לאוצר של יראת שמים, לאוצרות הטובים של תורה ותפלה, שנדמה לאדם שהם פאלו חומות חזקים, כל כך קשה לו, וחושב לעצמו, שהוא לא יצליח בשום אופן להכנס לתוכו, להגות מהאוצרות הגדולים. ואולם אחד שהוא חכם, אינו מסתכל על הקשיים, אט אט מתחיל להפנט לחומות שמקיפים את הדברים הטובים, ולבסוף מתברר לו שזה בכלל לא קשה, גם אם בתחלה זה היה נראה עליו כהר גדול, כדרך כזה קשה, אך לאחר שהוא מתגבר עליהם, הוא רואה שזה בכלל לא מה שקשה לעצמו - זה רק כמו איזה דמיון, שמרמה את האדם ומנסה להפחידו ולהבהיל אותו. הבה נהיה אמיצים, לא נפחד, גם אם זה נראה מאוד קשה, גם אם זה נראה לנו בלתי אפשרי, עוד צעד ועוד פסיעה, וכן לאט לאט נכנס להיכל המלך ונהנה מאוצרותיו המרבים.